

CLIL YÖNTEMİNE DAYALI TÜRKÇE EĞİTİMİNİN GEÇİCİ KORUMA ALTINDAKİ 3-5 YAŞ GRUBU SURIYELİ ÇOCUKLARIN ALICI DİL GELİŞİMLERİNE ETKİSİ

ARAŞTIRMA MAKALESİ

Rahime Filiz AĞMAZ¹, Zeynep Fulya TEMEL²

1 Dr. Öğr. Üyesi, Necmettin Erbakan Üniversitesi, Ereğli Eğitim Fakültesi, Temel Eğitim Bölümü, Türkiye, filizkiremit@gmail.com, ORCID: 0000-0003-2418-1515.

2 Prof. Dr., Gazi Üniversitesi, Gazi Eğitim Fakültesi, Temel Eğitim Bölümü, Türkiye, ftemel@gazi.edu.tr, ORCID: 0000-0002-5375-3503.

Geliş Tarihi: 23.06.2021 Kabul Tarihi: 31.08.2021 DOI: 10.37669/milliegitim.956736

Öz: Bu çalışmada, geçici koruma altındaki Suriyeli çocukların alıcı dil gelişimleri üzerinde CLIL (Content and Language Integrated Learning) (İçerikle bütünleşik dil öğretimi) yöntemine dayalı olarak verilen eğitim programının etkililiğinin incelenmesi amaçlanmıştır. Araştırmanın katılımcıları, Konya ilinde Millî Eğitim Bakanlığına bağlı bir ilkokuldaki anasınıfında 2016-2017 eğitim öğretim yılında eğitim gören 36 (çalışma grubu: 18, kontrol grubu: 18) geçici koruma altındaki Suriyeli çocuktan oluşmaktadır. Araştırmada ön-test, son-test, kontrol gruplu deneysel desen kullanılmış, veriler 'TİFALDİ Alıcı Dil Kelime Alt Testi' kullanılarak elde edilmiştir. Yapılan ön testlerde çocukların alıcı dil gelişimleri belirlenmiş ve her iki grup arasında anlamlı bir farklılık gözlenmemiştir. Araştırmanın çalışma grubunda yer alan çocuklara 31 hafta süresince haftada iki gün olmak üzere toplamda 62 oturumluk dil eğitim programı uygulanmıştır. Verilen eğitimin sonucunda her iki gruptaki çocuklara son testler uygulanmıştır. Yapılan son testler sonucunda çalışma ve kontrol grubundaki çocukların alıcı dil gelişimlerinde anlamlı bir fark olduğu belirlenmiştir. Dil eğitim programının tamamlanmasının ardından, sadece çalışma grubundaki çocuklara kalıcılık testi uygulanmıştır. Araştırmanın bulgularına göre, CLIL yöntemine dayalı olarak verilen dil eğitim programının çocukların dil gelişimleri üzerinde olumlu etkileri olduğu belirlenmiştir. Kalıcılık testi sonuçlarına göre de verilen eğitimin çocukların gelişimleri üzerinde kalıcı etkisi olduğu belirlenmiştir. Yapılan bu çalışma, geçici koruma altındaki Suriye çocukların hem akademik başarıları hem de okula uyumları üzerinde etkisi olacak dil gelişimlerine yönelik bir eğitim programının uygulanabilir olduğunu göstermektedir. Araştırmada, öğretmenlere, ebeveynlere ve araştırmacılara yönelik önerilere yer verilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Alıcı dil gelişimi, CLIL yöntemi, geçici koruma altındaki Suriyeli çocuklar

THE IMPACT OF CLIL BASED TURKISH LEARNING PROGRAM ON THE RECEPTIVE LANGUAGE DEVELOPMENT OF 3-5 YEAR-OLD SYRIAN CHILDREN UNDER TEMPORARY PROTECTION

Abstract:

In this research, it is aimed to examine the effectiveness of the education program based on the CLIL (Content and Language Integrated Learning) method on the receptive language development of Syrian children under temporary protection. The participants of the study are 36 Syrian children under temporary protection (the study group:18, the control group:18), who continue their education in pre-school in a primary school in Konya during 2016-2017 school years. In the research, pre-test, post-test, control group experimental design was used and the data were obtained by using the 'TİFALDİ Receptive Language Vocabulary Subtest'. In the pre-tests, the receptive language development of the children was determined and no significant difference was observed between the two groups. The children in the study group of the research were given a language education program of 62 sessions, two days a week for 31 weeks. As a result of the training given, posttests were applied to the children in both groups. As a result of the post-tests, it was determined that there was a significant difference in the receptive language development of the children in the study and control groups. After the completion of the language training program, retention test, test was administered only to the children in the study group. According to the findings of the study, it was determined that the language education program based on the CLIL method had positive effects on the language development of children. According to the results of retention test, it was determined that the education given had a permanent effect on the development of the children. This study shows that an education program for language development that will have an impact on both the academic success and school adjustment of Syrian children under temporary protection is feasible. In the study, suggestions for teachers, parents and researchers were included.

Keywords: CLIL approach, receptive language development, Syrian children under temporary protection

Giriş

Dil bireyler arası iletişimin sağlanması amacıyla duygu ve düşüncelerin aktarımında anlamlı sözcüklerin bir araya getirilmesi ile oluşan bir sistemdir (Temel, Bekir ve

Yazıcı, 2014). İnsanlar dil öğrenme becerisiyle dünyaya gelirler, bu sayede ana dilleri haricindeki diğer dilleri de öğrenmeye yatkın olurlar. Çocukların içinde buldukları çevre, dili kazanmak için önemli bir etken olarak görülmektedir. Çocuklar dil gelişimleri sürecinde konuşmaya ve dinlemeye dayalı diyaloglar kurmaya ihtiyaç duymaktadır (Crosser, 2004). Çocukların yetişkinlerle aktif konuşma içerisinde olmaları dil gelişimleri üzerinde etkili olmaktadır (Ribot, Hoff ve Burridge, 2018). Dil gelişim becerileri alıcı dil ve ifade edici dil becerileri olmak üzere ikiye ayrılmaktadır. Alıcı dil kavrama ve anlamaya yöneliktir ve ifade edici dilden önce gelişmektedir. Alıcı dilde çocuklar sözcüklerin anlamlarını kavrayabilmekte, kendileri ile iletişime geçildiğinde basit yönergeleri ve söylenenleri anlayabilmektedir (Bayhan ve Artan, 2005; Deniz, 2017). Çocuklar sözcüklerin ne anlama geldiğini öğrenmeden önce yetişkinlerin bu sözcükleri kullanarak neyi anlatmak istediklerini anlarlar (Topbaş, 2006). Ana dilinin kullanımında kazanılan beceriler ikinci dilin öğrenilmesini de olumlu yönde etkilemektedir (Ergül, 2012; Yazıcı ve Temel, 2011). Türkiye’de yaşayan farklı etnik kökenlerden gelen insanlar için Türkçe ikinci dil olarak değerlendirilmektedir (Oruç, 2016). Türkiye’de yaşayan Suriyeli çocuklar kendi ana dili eğitimlerini tamamlayamamış, Türkçe yönünden tam olarak gelişim sağlayamamış ve her iki kültür arasında kalmış çocuklardır. Geçici koruma altındaki çocukların sığındıkları ülkeye uyum sağlayabilmeleri için hem kendi dillerinde eğitim alarak kültürlerini öğrenmelerini sağlamak hem de yerel dilde eğitim vermek gerekmektedir (Odman, 2008).

Yabancılar Yönelik Eğitim Hizmetleri genelgesi ile Suriyelilerin eğitim almaları konusu kesinleştirilmiş ve bütün Suriyelilerin eğitim almalarına dikkat edilmiştir. Suriyeli çocukların Türk Eğitim Sistemine uyum sağlayabilmeleri için 2016 yılında gerekli adımlar atılmış ve Suriyeli mülteciler ile ilgili kanunda yer alan kararlar neticesinde, Suriyeli çocuklara eğitim verilmesi zorunlu hâle getirilmiştir (Eğitim Reformu Girişimi, 2017). Türkiye’de yapılan çalışmalarda Suriyeli çocukların Türkçe öğrenirken zorluklarla karşılaştıkları belirlenmiştir (Kiremit, Akpınar ve Akcan, 2018; Tunagür ve Kardaş, 2021). Türkiye’de eğitim dilinin Türkçe olması Suriyelilere verilen eğitimin Türkçe olması gerekliliğini beraberinde getirmiştir. Eğitim sürecinde Türkçenin daha kolay öğrenilmesini sağlamak amacıyla çeşitli yöntemler uygulanması gerekli görülmektedir. Geçici koruma altındaki Suriyeli çocukların dil gelişimlerini destekleyici bir eğitim programına ihtiyaç duyulmaktadır.

Yabancılar Türkçenin öğrenilmesini kolaylaştırabilecek yöntemlerden bir tanesi ‘Content and Language Integrated Learning’ kaynaklarda ‘İçerikle Bütünleşik Dil Öğretimi’ (İBDÖ) olarak çevrilen CLIL yöntemidir (Extra ve Yağmur, 2013). Bu yöntemde öğrenenler dili işlerken ve kullanırken yeni bilgiler ve beceriler elde etmekte, bu sayede dile ve temaya yönelik olarak gelişme kaydetmektedirler (Coyle, Holmes ve King, 2009). Dil öğretimi için tamamlayıcı ve alternatif bir yöntem olan İBDÖ’nun geleneksel yöntemlere göre artıları daha fazladır. Öğrenenlerin yüksek bir dil yeterliliğine sahip olmalarını sağlarken, aynı zamanda öğrenenleri motive etmektedir (Harrop, 2012). Dil

öğrenilirken bağlamsal, gerçek ve anlamlı öğrenme gerçekleştiği için öğrenme zorla değil doğal yollarla gerçekleşmektedir. İBDO yöntemiyle ilgili yapılan çalışmalar incelendiğinde hedeflenen dilin öğrenilmesinin daha kolay olduğu ve başarı oranlarının daha yüksek olduğu belirlenmiştir. İBDO yönteminin öğrenenlerin dil becerileri ve içerik bilgileri üzerindeki etkisinin incelendiği çalışmada, öğrenenlerin ikinci dile yönelik başarı oranların yüksek olduğu belirlenmiştir (Canado, 2018). İçeriğin öneminin vurgulandığı bir diğer çalışmada ise İBDO yöntemine dayalı verilen eğitim sayesinde öğrenenlerin ikinci dili daha kolay öğrendikleri ortaya çıkmıştır (Yukiko, 2018). İBDO yönteminin Finlandiya ve Polonya gibi ülkelerde başarılı bir şekilde uygulandığı ve Türkiye’de de eğitim programlarının güncellenerek İBDO yönteminin eğitime entegre edilmesi gerekliliği ortaya çıkmıştır (Aldım ve Arıbaş, 2021).

Bu araştırmanın Türkiye’de yaşayan geçici koruma altındaki Suriyeli çocuklara verilecek olan İBDO yöntemine dayalı eğitim programının çocukların dil gelişimlerini desteklemesi, Türkçeyi öğrenirken aynı zamanda akademik gelişimlerinin de desteklenmesi ve Türkiye’deki okullara daha kolay uyum sağlamaları açısından katkıda bulunabileceği düşünülmektedir. Bu araştırma İBDO yönteminin, Türkçenin ikinci dil olarak öğretilmesi konusunda bir yöntem olarak kullanılabilirliğinin belirlenmesi açısından önem taşımaktadır. İBDO yöntemi ile hazırlanan programa katılan çocuklar ile bu programa katılmayan çocukların dil gelişim düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık olup olmadığını ortaya koymak amacı ile aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır; dil gelişimini destekleyici İBDO yöntemi ile hazırlanan programın çocuklar üzerinde kalıcı etkisi var mıdır? Dil gelişimini destekleyici İBDO yöntemi ile hazırlanan programın hedef kelimelerin öğrenilmesinde etkisi var mıdır?

Yöntem

Araştırmanın Modeli

Araştırmada İBDÖ yöntemi ile hazırlanan programın çocukların alıcı dil gelişimlerine etkisini belirlemek üzere ön test-son test-kalıcılık testi kontrol gruplu deneysel araştırma deseni kullanılmıştır. Deneysel desende genellikle iki grup olarak çalışma ve kontrol grupları arasında karşılaştırma yapılmaktadır (Büyüköztürk, Kılıç Çakmak, Akgün, Karadeniz ve Demirel, 2008). Araştırma kapsamında Millî Eğitim Bakanlığının izin belgesi alınmış fakat çalışmanın 2016-2017 yıllarında yapılmış olması sebebiyle etik kurul onayı alınmamıştır. Yapılan çalışmada seçkisiz atama yapılmamış bunun yerine çalışma grupları alınıp grupların eşitliğine değinilmiştir. Çalışmaya başlamadan önce araştırmacı tarafından çalışma ve kontrol grubuna ön test olarak TİFALDI Alıcı Dil Kelime Alt Testi uygulanmıştır. Uygulamalar bittikten sonra aynı test her iki gruba son test olarak uygulanmıştır. Çalışma grubuna verilen eğitimin kalıcılığına yönelik olarak son test uygulamasından üç hafta sonra kalıcılık testi uygulaması yapılmıştır. Deneysel desenlerde çalışma grubuna yönelik olarak belirli bir uygulama verilirken, kontrol grubuna yönelik bir uygulama yapılmamaktadır. Kontrol grubuna

yönelik çıkan sonuçlar çalışma grubuna yapılan uygulamanın etkili olup olmadığını belirlemektedir (Büyüköztürk, 2008). Bu sebeple çalışma grubuna araştırmacı tarafından eğitim verilirken, kontrol grubunda herhangi bir müdahale olmamış, eğitim olağan akışında sürdürülmüştür.

Veri Toplama Süreci

İBDO yöntemine dayalı olarak hazırlanan eğitim programı çocukların dil gelişim özelliklerinden yola çıkılarak hazırlanmış ve okul öncesi eğitimi alanından iki, çocuk gelişimi alanından bir olmak üzere üç uzman tarafından incelenmiştir. Uzmanlardan alınan öneriler doğrultusunda program üzerinde gerekli düzenlemeler yapılmış ve programa son hali verilmiştir. İBDO yöntemine dayalı eğitim programı çocukların dil becerilerine yönelik olarak hazırlanmıştır. Dil becerilerine ek olarak bilişsel, sosyal ve duygusal, motor ve özbakım becerileri gelişimlerinin de desteklenmesine dikkat edilmiştir.

Programın hazırlanması aşamasında Türkçenin ikinci dil olarak öğretilmesi amaçlanmış ve temalar belirlenmiştir. Temaların belirlenmesinde yakından uzağa ve basitten karmaşığa ilkeleri benimsenmiştir. İBDÖ yönteminde içerikle bütünlük dil öğretimi amaçlandığından içeriklerin seçimine özen gösterilmiştir. Toplanan veriler sonucunda çocukların kelime bilgilerinin düşük seviyelerde olduğu belirlenmiş ve programın ilk aşamalarında çocukların kelime hazinelerinin geliştirilmesine yönelik planlamalar yapılmıştır. Çocukların doğal gelişim süreçleri içerisinde zorlanmadan öğrenebilecekleri ve günlük dilde sıklıkla kullanılan kelimelere yer verilmiştir. Çocukların kelime öğrenme durumlarının kalıcı olabilmesi için program kademeli olarak ilerletilmiş ve sıklıkla kelime tekrarlarına yer verilmiştir. Programın ilk aşamalarında çocukların kolaylıkla öğrenebilecekleri, içerisinde hedef kelimelerin de yer aldığı şarkılar, tekerlemeler ve şiirlere yer verilmiştir. Çocuklarda yazı farkındalığı oluşturulması amacıyla resimli hikâye kitapları da oturumlara dahil edilmiştir. Oturumlarda hazırlanan etkinlikler içerisinde Türkçe etkinliklerinin bulunmasına dikkat edilmiş daha çok dil gelişimi kazanım ve göstergelerine yer verilmiştir. Programın ilerleyen aşamalarında çocukların kendi hikâyelerini kendi cümleleri ile anlatmaları amaçlanmış ve çocuklar için araştırmacı tarafından materyaller tasarlanmıştır.

Temalar, içerikler, materyaller, dili anlama ve kullanma yöntem ve teknikleri, kazanım ve göstergeler belirlendikten sonra 31 hafta boyunca haftada 2 kez olmak üzere 62 oturum hazırlanmıştır. Çocukların ilgilerini çekecek ve kelime öğrenmelerini kolaylaştıracak materyallerinin sınıf içerisinde bulundurulmasına dikkat edilmiştir.

Çalışma Grubu

Araştırmanın katılımcıları, Konya ilinde Millî Eğitim Bakanlığına bağlı bir ilkokuldaki anasınıfında 2016-2017 eğitim öğretim yılında eğitim gören 36 (çalışma grubu: 18, kontrol grubu: 18) geçici koruma altındaki Suriyeli çocuktan oluşmaktadır. Araş-

tırmanın katılımcılarının oluşturulmasında geçici koruma altındaki Suriyeli insanların çoğunlukta yaşadığı iller arasından Konya tercih edilmiş ve bu ilde geçici koruma altındaki Suriyeli çocukların çoğunlukta olduğu bir okul seçilmiştir.

Veri Toplama Araçları

Araştırmada, çocukların alıcı dil gelişimlerini ölçmek amacı ile 'TİFALDİ Alıcı Dil Kelime Alt Testi' (Kazak ve Güven, 2010) kullanılmıştır. Türkçe İfade Edici ve Alıcı Dil (TİFALDİ) Testi Türkçe olarak 2-15 yaş aralığındaki çocukların ifade edici ve alıcı dil becerilerini ölçmek amacı ile hazırlanmıştır. Testin güvenilirlik ve geçerlik çalışması 2-13 yaş aralığındaki 648 çocuk ile yapılmıştır (Kazak ve Güven, 2010). Bu araştırma kapsamında öncelikle TİFALDİ Alıcı Dil Kelime Alt Testinin geçici koruma altındaki Suriyeli çocukların dil gelişimlerinde kullanılıp kullanılmayacağı test edilmiştir. Araştırmaya en çok göç alan iller arasında yer alan Adana ilinden 22, Ankara ilinden 28, Konya ilinden 27 ve Mersin ilinden 20 çocuk olmak üzere toplamda 97 çocuk katılmıştır. Ailelerin evlerine düzenlenen ziyaretlerde ailelerin de onayı alınarak çocuklara TİFALDİ Alıcı Dil Kelime Alt Testi uygulanmıştır. Toplamda 97 çocuk ile yapılan güvenilirlik çalışması sonucunda Türkçeyi ikinci dilleri olarak kullanan çocukların dil seviyelerinin Türkçeyi ana dilleri olarak kullanan çocuklara oranla daha düşük olduğu belirlenmiştir. Yapılan bu güvenilirlik çalışmasının amacı TİFALDİ Alıcı Dil Testinin Suriyeli çocuklar üzerinde kullanılabilirliğini belirlemektir. Bu ölçeğin Suriyeli çocuklar üzerinde kullanılabilir olduğu çalışma sonucunda belirlenmiştir.

Verilerin Analizi

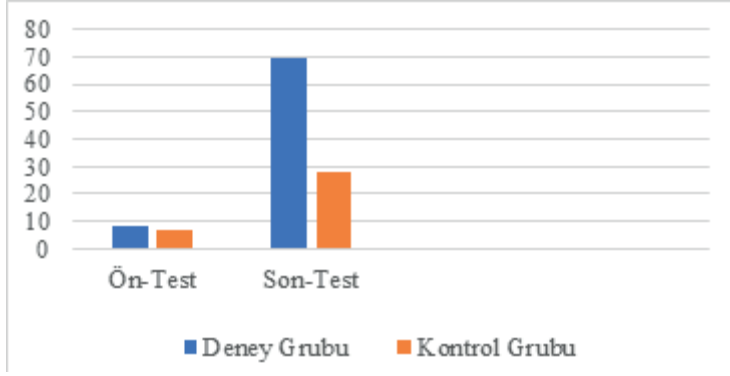
Araştırmanın veri grubu çalışma grubundan ön test – son test – kalıcılık testi ve kontrol grubundan ön test – son test olarak elde edilmiştir. Araştırmanın ilk aşaması için her grupta yirmişer kişi yer almış, ancak ön test ve son test verileri incelendiğinde uç değer oluşturan her gruptan ikişer kişi analiz dışında bırakılmıştır. Böylece on seçiker kişilik gruplar üzerinden analizler gerçekleştirilmiştir. Gruplar arasında ön test ve son test farkının belirlenmesi amacı ile betimsel istatistik hesaplamalar yapılmıştır.

Eğitim programının çalışma grubundaki kalıcılığının tespiti amacıyla Tekrarlı ölçümler için t testi analizi kullanılmıştır. Hedef kelimeler yaş gruplarına göre ayrılmış, çalışma ve kontrol gruplarındaki çocukların hedef kelimelere verdikleri doğru cevaplar belirlenmiştir. Çocukların verdikleri doğru cevap sayıları üzerinden çalışma ve kontrol gruplarındaki başarı oranları yüzde olarak hesaplanmıştır.

Bulgular

Araştırmada İBDO yöntemine bağlı olarak hazırlanan eğitim programının uygulandığı çalışma grubundaki çocuklar ile kontrol grubundaki çocukların alıcı dil becerileri arasındaki farklılığın belirlenmesine ilişkin bulgular elde edilmiştir. Çalışma ve kontrol gruplarının TİFALDİ Alıcı Dil Kelime Alt Testinden aldıkları ön test ve son test ortalamaları Şekil 1'de gösterilmiştir.

Şekil 1. Çalışma ve kontrol gruplarının TİFALDİ Alıcı Dil Kelime Alt Testinden aldıkları ön test ve son test ortalamaları

Şekil 1’de görüldüğü gibi çalışma grubu ön-testinin ortalaması 8,17 iken kontrol grubunun ön-test ortalaması 7,05’tir. Programın çalışma grubuna uygulanmasından sonra çalışma grubundaki son-test ortalaması 69,28 olurken, programın uygulanmadığı kontrol grubunun son-test uygulamasının ortalaması 28 olmuştur.

Çalışma grubunun ön test uygulamasından aldıkları en düşük puan 2, en yüksek puan 22’dir. Çalışma grubunun son test uygulamasından aldıkları en düşük puan 48, en yüksek puan 94’tür. Çalışma grubunun kalıcılık testi uygulamasından aldıkları en düşük puan 51, en yüksek puan 88’dir. Kontrol grubunun ön test uygulamasından aldıkları en düşük puan 2, en yüksek puan 17’dir. Kontrol grubunun son test uygulamasından aldıkları en düşük puan 17, en yüksek puan 60’tır. Çalışma ve kontrol grubundaki çocukların testlerden aldıkları en düşük, en yüksek puanları ve ortalamaları Tablo 1’de gösterilmektedir.

Tablo 1. Çalışma ve Kontrol Grubundaki Çocukların Testlerden Aldıkları En Düşük, En Yüksek Puanları ve Ortalamaları

	Çalışma grubu			Kontrol grubu	
	Ön test	Son test	Kalıcılık Testi	Ön test	Son test
En Düşük Puan	2	48	51	2	17
En Yüksek Puan	22	94	88	17	60
Ortalama	8,17	69,28	69,72	7,05	28

Çalışma ve kontrol grubu ön test ortalama puanları arasında başlangıçta fark görülmektedir. Fakat bu fark istatistiki açıdan kabul edilebilir sınırlar içerisinde. Bu sonuca göre, eğitime başlarken çalışma ve kontrol gruplarında Suriyeli çocukların dil gelişimleri açısından benzer özelliklere sahip oldukları söylenebilir.

Tablo 2’de ön test puanlarına göre düzeltilmiş son test puanlarının çalışma-kontrol gruplarına göre ANCOVA sonuçları verilmektedir.

Tablo 2. Ön Test Puanlarına Göre Düzeltilmiş Son Test Puanlarının Çalışma-Kontrol Gruplarına Göre ANCOVA Sonuçları

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	p	η^2
Ön test	544.05	1	544.05	4.47	0.042	0.119
Grup	14632.01	1	14632.01	120.31	0.000	0.785
Hata	4013.56	33	121.62			
Düzeltilmiş toplam	19189.62	35				

Tablo 2 incelendiğinde ANCOVA sonuçlarına göre, çalışma ve kontrol grubundaki çocukların son test puanları arasında anlamlı bir farkın olduğu bulunmuştur ($F(1, 33) = 120,31, p < .01; \eta^2 = 0,785$). Eta kare incelendiğinde, 0,785 çıkan değer, uygulanan eğitimin etkisinin yüksek olduğunu göstermektedir. Eta kare (η^2) bağımlı değişkenin bağımsız değişken üzerinde ne kadar etkili olduğunu gösterir. Etki büyüklüğü olarak da isimlendirilen Eta kare 0.00 ile 1.00 arasında değişkenlik göstermektedir (Büyüköztürk, 2014).

Ön test puanlarına göre düzeltilmiş son test puan ortalamaları Tablo 3’te verilmiştir.

Tablo 3. Çalışma-Kontrol Gruplarının Ön Test Puanlarına Göre Düzeltilmiş Son Test Ortalamaları

Grup	N	Ortalama	Düzeltilmiş	Düzeltilmiş Ortalama Farkları
				D-K
Çalışma	18	69.28	68.90	40.52
Kontrol	18	28.00	28.38	--

Tablo 3’e göre, çalışma grubu düzeltilmiş ortalaması (69,28) kontrol grubu düzeltilmiş ortalamasından (28,00) daha yüksektir. Veriler incelendiğinde verilen dil eğitim

programının düzeltilmiş ortalama değerleri temel alınarak çalışma grubu düzeltilmiş ortalamasının kontrol grubu düzeltilmiş ortalamasından yüksek olduğu görülmektedir.

Kalıcılık Testi

Çalışma grubuna verilen eğitimin kalıcılığına yönelik olarak son test uygulamasından üç hafta sonra bilgilerin kalıcılığını saptamak amacı ile kalıcılık testi uygulaması yapılmıştır. Tablo 4'te çalışma grubu ön test, son test ve kalıcılık testlerine yönelik betimsel istatistikler yer almaktadır.

Çalışma ve kontrol grubundaki çocukların TİFALDİ Alıcı Dil Kelime Alt Testinden aldıkları ön test, çalışma grubundaki çocukların son test ve kalıcılık testi puan ortalamaları arasındaki farklılığı belirlemek amacıyla t testi kullanılmıştır.

Tablo 4. Çalışma grubu Ön-Son-Kalıcılık Testleri Betimsel İstatistikleri

	Çalışma grubu		
	Ön test	Son test	Kalıcılık Testi
N	18	18	18
Ortalama	8,17	69,27	69,72
Medyan	4,50	67,50	69,00
Mod	3,00	48,00	88,00
Standart sapma	7,05	14,29	12,33
Çarpıklık	1,10	0,12	0,25
Basıklık	-0,35	-1,01	-1,14

Tablo 4 incelendiğinde son test ile kalıcılık testi betimsel istatistiklerinin birbirine çok yakın olduğu görülmektedir. Ortalamalar arasında farkın az olduğu, kalıcılık testi lehine çok az bir fazlalık da görülmektedir. Standart sapma değerinin ise son teste göre kalıcılık testinde düşük çıkması katılımcıların uzun zaman geçtiğinde birbirlerine yaklaştığının göstergesidir. Buna dayanarak yapılan Tekrarlı ölçümler için t testi sonuçları Tablo 5'te yer almaktadır.

Tablo 5. Son test-Kalıcılık Testi Arasında Yapılan Tekrarlı Ölçümler İçin T Testi Bulguları

	Ortalama	St. Sapma	t	sd	p
Son test – Kalıcılık testi	-0,44	8,14	-0,231	17	0,820

Tablo 5'e göre kalıcılık testi lehine 0,44 puanlık bir fark olduğu görülmektedir. Son test ile kalıcılık testine ilişkin t testi sonucunda anlamlı bir fark olmadığı görülmektedir ($t(17) = -0,231; p > .05$).

Dil öğretimin en önemli amaçlarından bir tanesi öğrenenlerin söz varlığının geliştirilmesidir. Anadili ve yabancı dil öğretimde söz varlığının belirlenmesi de gerekmektedir (Boylu ve Çal, 2018). Çocukların dil ediniminde söz varlığı önemli dil gelişim göstergelerinden birisi olarak değerlendirilmektedir. Bu nedenle, bulgular bölümünde Suriyeli çocukların söz varlığına ilişkin veriler incelenmiş ve tablolar halinde sunulmuştur. Araştırmada İBDÖ yöntemine dayalı hazırlanan eğitim programında belirlenen temalara uygun olan TİFALDİ Alıcı Dil Kelime Alt Testinde yer alan kelimeler gruplandırılmıştır. Bu kelime grupları; nesnelere, kıyafetler, hayvanlar, yiyecekler, vücudun bölümleri, temizlik, eylemler, meslekler ve genel kategori şeklindedir. Kategorilere ait TİFALDİ Alıcı Dil Kelime Alt Testi kelimeleri Tablo 6'da gösterilmiştir.

Tablo 6. Kategorilere Ait TİFALDİ Alıcı Dil Kelime Alt Testi Hedef Kelimeleri

Nesneler	Kıyafetler	Hayvanlar	Yiyecekler	Vücudun bölümleri	Temizlik	Eylemler	Meslekler	Genel kategori
Televizyon	Kravat	Yılan	Pasta	Parmak	Sabun	Öpmek	Postacı	Yalnız
Çanta	Ayakkabı	Kurbağa	Simit			Asmak	Doktor	Güç
Yastık	Kemer	Tavuk	Soğan			Koşmak	Öğretmen	Mutluluk
Tabak		Maymun	Armut			Yazmak		Zarf
		Koyun	Ceviz			Bakmak		Roket
		Sinek	Ekmek			Vedalaşmak		Orman
		Yunus						Dikdörtgen
		Keçi						Yarım

Tablo 6'da yer alan kelimeler TİFALDİ Alıcı Dil Kelime Alt Testindeki yaş gruplarına göre ayrılmıştır. İki yaş grubundan dokuz yaşa kadar olan kelimelerin yer aldığı test, çocukların takvim yaşına göre değil de dil gelişim yaşına uygun olan seviyeyi belirlemek amacı ile en küçük yaş grubu kelimelerinden başlanarak uygulanmıştır. Testin uygulamasının iki yaş grubundan başlamasının sebebi yapılan güvenilirlik çalışması sonucunda geçici koruma altındaki Suriyeli çocukların dil seviyelerinin düşük olduğunun belirlenmesidir. Tablo 7-14 arasında Suriyeli çocukların iki yaştan başlayarak dokuz yaşa kadar olan hedef kelimelerde gösterdikleri başarıya ilişkin veriler sunulmuştur.

Buna göre Tablo 7'de testte geçen iki yaş grubu kelimeleri olarak belirtilen; televizyon, yılan, pasta, parmak, çanta, kurbağa ve simittir. Çalışma ve kontrol grubunda yer alan çocukların iki yaş grubu hedef kelimelere verdikleri doğru cevap sayıları ve başarı oranları Tablo 7'de gösterilmiştir.

Tablo 7. 2 Yaş Grubu Hedef Kelimeler ve Başarı Oranları

Kelimeler	Ön Test Doğru Sayısı		Başarı Oranı %			Son Test Doğru Sayısı		Başarı Oranı %		
	Çalışma Grubu	Kontrol Grubu	Çalışma Grubu	Kontrol Grubu	Başarı Oranları Farkı	Çalışma Grubu	Kontrol Grubu	Çalışma Grubu	Kontrol Grubu	Başarı Oranları Farkı
Televizyon	4	5	77,78	83,33	-5,55	18	17	100	94,44	5,56
Yılan	8	7	44,44	38,89	5,55	17	18	94,44	100	-5,56
Pasta	8	6	44,44	33,33	11,11	18	13	100	72,22	27,78
Parmak	5	5	27,78	27,78	0	18	15	100	83,33	16,67
Çanta	11	12	61,11	66,67	-5,56	18	16	100	88,89	11,11
Kurbağa	2	4	11,11	22,22	-11,11	16	12	88,89	66,67	22,22
Simit	9	8	50,00	44,44	5,56	18	13	100	72,22	27,78

Tablo 7 incelendiğinde 2 yaş grubu son test hedef kelimelerin çoğunluğunda çalışma grubunun daha yüksek başarı oranına sahip olduğu görülmüştür. Fakat diğer yaş gruplarına göre iki yaş grubu kelimelerde çalışma ve kontrol grubu arasında büyük farklılıklar görülmemektedir. Çalışma grubundaki bütün çocukların son testte televizyon, pasta, parmak, çanta ve simit kelimelerine doğru cevap verdiği görülmektedir. Kontrol grubundaki çocukların ise sadece yılan kelimesine %100 doğru cevap verdikleri görülmektedir.

Testte geçen üç yaş grubu hedef kelimeleri; yastık, öpmek, tabak, soğan, tavuk, armut, maymun, asmak ve sabundur. Çalışma ve kontrol grubunda yer alan çocukların üç yaş grubu hedef kelimelere verdikleri doğru cevap sayıları ve başarı oranları Tablo 8'de gösterilmiştir.

Tablo 8. 3 Yaş Grubu Hedef Kelimeler ve Başarı Oranları

Kelimeler	Ön Test Doğru Sayısı		Başarı Oranı %			Son Test Doğru Sayısı		Başarı Oranı %		
	Çalışma Grubu	Kontrol Grubu	Çalışma Grubu	Kontrol Grubu	Başarı Oranları Farkı	Çalışma Grubu	Kontrol Grubu	Çalışma Grubu	Kontrol Grubu	Başarı Oranları Farkı
Yastık	5	7	27,78	38,89	-11,11	16	14	88,89	77,78	11,11
Öpmek	5	2	27,78	11,11	16,67	18	13	100	72,22	27,78
Tabak	4	7	22,22	38,89	16,67	16	12	88,89	66,67	22,22
Soğan	5	3	27,78	16,67	11,11	17	12	94,44	66,67	27,77
Tavuk	4	2	22,22	11,11	11,11	17	12	94,44	66,67	27,77
Armut	4	6	22,22	33,33	-11,11	18	16	100	88,89	11,11
Maymun	5	4	27,78	22,22	5,56	16	12	88,89	66,67	22,22
Asmak	3	2	16,67	11,11	5,56	17	9	94,44	50,00	44,44
Sabun	5	6	27,78	33,33	-5,55	18	15	100	83,33	16,67

Tablo 8 incelendiğinde üç yaş grubu son test hedef kelimelerin hepsinde çalışma grubunun daha yüksek başarı oranına sahip olduğu görülmüştür. Çalışma grubundaki çocukların hepsinin öpmek, armut ve sabun kelimelerine doğru cevap verdiği görülmektedir. Kontrol grubundaki çocukların ise üç yaş grubundaki hedef kelimelerin herhangi birine %100 doğru cevap veremedikleri görülmüştür.

Testte geçen dört yaş grubu hedef kelimeleri; yalnız, kravat, güç, koyun, koşmak, sinek, ayakkabı, kemer ve mutluluktur. Çalışma ve kontrol grubunda yer alan çocukların dört yaş grubu hedef kelimelere verdikleri doğru cevap sayıları ve başarı oranları Tablo 9'da gösterilmiştir.

Tablo 9. 4 Yaş Grubu Hedef Kelimeler ve Başarı Oranları

Kelimeler	Ön Test Doğru Sayısı		Başarı Oranı %			Son Test Doğru Sayısı		Başarı Oranı %		
	Çalışma Grubu	Kontrol Grubu	Çalışma Grubu	Kontrol Grubu	Başarı Oranları Farkı	Çalışma Grubu	Kontrol Grubu	Çalışma Grubu	Kontrol Grubu	Başarı Oranları Farkı
Yalnız	5	3	27,78	16,67	11,11	17	11	94,44	61,11	33,33
Kravat	2	1	11,11	5,56	5,55	17	9	94,44	50,00	44,44
Güç	5	3	27,78	16,67	11,11	18	12	100	66,67	33,33
Koyun	1	1	5,56	5,56	0,00	18	9	100	50,00	50,00
Koşmak	0	0	0,00	0,00	0,00	18	11	100	61,11	38,89
Sinek	1	0	5,56	0,00	5,56	12	5	66,67	27,78	39,89
Ayakkabı	0	1	0,00	5,56	-5,56	16	8	88,89	44,44	44,45
Kemer	1	2	5,56	11,11	-5,55	18	6	100	33,33	66,67
Mutluluk	1	2	5,56	11,11	-5,55	16	13	88,89	72,22	16,67

Tablo 9 incelendiğinde dört yaş grubu son test hedef kelimelerin hepsinde çalışma grubunun daha yüksek başarı oranına sahip olduğu görülmüştür. Çalışma grubundaki çocukların hepsinin dört yaş grubu son test hedef kelimelerden dört tanesine (güç, koyun, koşmak, kemer) doğru cevap verdikleri görülmüştür. Kontrol grubundaki çocukların ise dört yaş grubundaki son test hedef kelimelerin herhangi birine %100 doğru cevap veremedikleri görülmüştür.

Testte geçen beş yaş grubu hedef kelimeleri; postacı ve yazmaktır. Çalışma ve kontrol grubunda yer alan çocukların beş yaş grubu hedef kelimelere verdikleri doğru cevap sayıları ve başarı oranları Tablo 10'da gösterilmiştir.

Tablo 10. 5 Yaş Grubu Hedef Kelimeler ve Başarı Oranları

Kelimeler	Ön Test Doğru Sayısı		Başarı Oranı %			Son Test Doğru Sayısı		Başarı Oranı %		
	Çalışma Grubu	Kontrol Grubu	Çalışma Grubu	Kontrol Grubu	Başarı Oranları Farkı	Çalışma Grubu	Kontrol Grubu	Çalışma Grubu	Kontrol Grubu	Başarı Oranları Farkı
Postacı	0	0	0,00	0,00	0,00	18	6	100	33,33	66,67
Yazmak	1	1	5,56	5,56	0,00	18	6	100	33,33	66,67

Tablo 10 incelendiğinde beş yaş grubu son test hedef kelimelerin hepsinde çalışma grubunun daha yüksek başarı oranına sahip olduğu görülmüştür. Çalışma grubundaki çocukların tamamının beş yaş grubu son test hedef kelimelerine doğru cevap verdikleri görülmüştür. Kontrol grubundaki çocukların ise beş yaş grubundaki son test hedef kelimelerin herhangi birine %100 doğru cevap veremedikleri görülmüştür.

Testte geçen altı yaş grubu hedef kelimeleri; yunus, bakmak, keçi, zarf, roket ve ormandır. Çalışma ve kontrol grubunda yer alan çocukların altı yaş grubu hedef kelimelere verdikleri doğru cevap sayıları ve başarı oranları Tablo 11’de gösterilmiştir.

Tablo 11. 6 Yaş Grubu Hedef Kelimeler ve Başarı Oranları

Kelimeler	Ön Test Doğru Sayısı		Başarı Oranı %			Son Test Doğru Sayısı		Başarı Oranı %		
	Çalışma Grubu	Kontrol Grubu	Çalışma Grubu	Kontrol Grubu	Başarı Oranları Farkı	Çalışma Grubu	Kontrol Grubu	Çalışma Grubu	Kontrol Grubu	Başarı Oranları Farkı
Yunus	0	0	0,00	0,00	0,00	11	3	61,11	16,67	44,44
Bakmak	0	0	0,00	0,00	0,00	12	1	66,67	5,56	61,11
Keçi	0	0	0,00	0,00	0,00	18	1	100	5,56	94,44
Zarf	0	0	0,00	0,00	0,00	18	4	100	22,22	78,78
Roket	0	0	0,00	0,00	0,00	15	2	83,33	11,11	72,22
Orman	0	0	0,00	0,00	0,00	13	1	72,22	5,56	66,66

Tablo 11 incelendiğinde altı yaş grubu son test hedef kelimelerin hepsinde çalışma grubunun daha yüksek başarı oranına sahip olduğu görülmüştür. Çalışma grubundaki çocukların tamamının altı yaş grubu son test hedef kelimelerden iki tanesine (keçi, zarf) doğru cevap verdikleri görülmüştür. Kontrol grubundaki çocukların ise altı yaş grubundaki son test hedef kelimelerin herhangi birine %100 doğru cevap veremedikleri görülmüştür.

Testte geçen yedi yaş grubu hedef kelimeleri; doktor, öğretmen, ceviz ve vedalaşmaktır. Çalışma ve kontrol grubunda yer alan çocukların yedi yaş grubu hedef kelimelere verdikleri doğru cevap sayıları ve başarı oranları Tablo 12'de gösterilmiştir.

Tablo 12. 7 Yaş Grubu Hedef Kelimeler ve Başarı Oranları

Kelimeler	Ön Test Doğru Sayısı		Başarı Oranı %			Son Test Doğru Sayısı		Başarı Oranı %		
	Çalışma Grubu	Kontrol Grubu	Çalışma Grubu	Kontrol Grubu	Başarı Oranları Farkı	Çalışma Grubu	Kontrol Grubu	Çalışma Grubu	Kontrol Grubu	Başarı Oranları Farkı
Doktor	0	0	0,00	0,00	0,00	16	3	88,89	16,67	73,22
Öğretmen	0	0	0,00	0,00	0,00	14	2	77,78	11,11	66,67
Ceviz	0	0	0,00	0,00	0,00	14	1	77,78	5,56	72,22
Vedalaşmak	0	0	0,00	0,00	0,00	12	1	66,67	5,56	61,11

Tablo 12 incelendiğinde yedi yaş grubu son test hedef kelimelerin hepsinde çalışma grubunun daha yüksek başarı oranına sahip olduğu görülmüştür. Kontrol grubunda yedi yaş grubu son test kelimelerine ulaşabilen ve doğru cevap veren çocukların sayısı çok azdır. Çalışma grubunda ise az sayıda çocuğun yanlış cevap verdiği görülmekte ve %50'den daha yüksek bir başarı oranı gözlenmektedir.

Testte geçen sekiz yaş grubu hedef kelimeleri; dikdörtgen ve yarım. Çalışma ve kontrol grubunda yer alan çocukların sekiz yaş grubu hedef kelimelere verdikleri doğru cevap sayıları ve başarı oranları Tablo 13'te gösterilmiştir.

Tablo 13. 8 Yaş Grubu Hedef Kelimeler ve Başarı Oranları

Kelimeler	Ön Test Doğru Sayısı		Başarı Oranı %			Son Test Doğru Sayısı		Başarı Oranı %		
	Çalışma Grubu	Kontrol Grubu	Çalışma Grubu	Kontrol Grubu	Başarı Oranları Farkı	Çalışma Grubu	Kontrol Grubu	Çalışma Grubu	Kontrol Grubu	Başarı Oranları Farkı
Dikdörtgen	0	0	0,00	0,00	0,00	7	7	38,89	38,89	0,00
Yarım	0	0	0,00	0,00	0,00	8	6	44,44	33,33	11,11

Tablo 13 incelendiğinde sekiz yaş grubu son test hedef kelimelerden olan dikdörtgen kelimesinde başarı oranın çalışma ve kontrol grubunda aynı olduğu görülmüştür. Diğer kelimedede ise çalışma grubunun daha yüksek başarı oranına sahip olduğu görülmüştür.

Testte geçen dokuz yaş grubu hedef kelimesi; ekmektir. Çalışma ve kontrol grubunda yer alan çocukların dokuz yaş grubu hedef kelimelere verdikleri doğru cevap sayıları ve başarı oranları Tablo 14'te gösterilmiştir.

Tablo 14. 9 Yaş Grubu Hedef Kelimeler ve Başarı Oranları

Kelimeler	Ön Test Doğru Sayısı		Başarı Oranı %			Son Test Doğru Sayısı		Başarı Oranı %		
	Çalışma Grubu	Kontrol Grubu	Çalışma Grubu	Kontrol Grubu	Başarı Oranları Farkı	Çalışma Grubu	Kontrol Grubu	Çalışma Grubu	Kontrol Grubu	Başarı Oranları Farkı
Ekmek	0	0	0,00	0,00	0,00	9	0	50	0	50,00

Tablo 14 incelendiğinde dokuz yaş grubuna ait son test hedef kelime olan ekmek kelimesine çalışma grubunun yarısının (%50) doğru cevap verdiği görülmüştür. Kontrol grubunda ise bu soruya ulaşabilen ya da doğru cevap veren çocuk olmadığı görülmüştür.

Tartışma, Sonuç ve Öneriler

Bu araştırma, ikinci dilleri olarak Türkçeyi öğrenen geçici koruma altındaki Suriyeli çocuklara yönelik İBDO yöntemine dayalı eğitim programının etkililiğinin incelenmesi amacıyla yapılmıştır. Bu temel amaca bağlı olarak hazırlanan eğitim programının, geçici koruma altındaki Suriyeli çocukların dil gelişimleri üzerinde etkisinin olup olmadığı incelenmiştir. Çalışma ve kontrol gruplarının ön test puanları bazında düzeltilmiş son test oranları belirlenmiştir. Çalışma grubu düzeltilmiş ortalaması (69,28) kontrol grubu düzeltilmiş ortalamasına göre (28,00) anlamlı olarak daha yüksektir. Çalışma ve kontrol grubundaki çocuklar karşılaştırıldığında dil eğitimi programı alan çocukların puanlarının daha yüksek olması, dil eğitim programının etkili olduğunu göstermektedir. Okulöncesi dönemde hazırlanan eğitim programlarının etkililiğinin belirlenmesi amacıyla birçok çalışma yapılmıştır. Yapılan çalışmalarda verilen eğitimlerin çocukların dil gelişimlerini olumlu yönde etkilediğine dair sonuçlar ortaya çıkmıştır. Hem yurtiçinde hem de yurtdışında yapılan çalışmalara bakıldığında hazırlanan eğitim programlarının çocukların dil gelişimlerini olumlu yönde etkilediği görülmektedir (Günşen, 2020; Guo, Tompkins, Justice ve Petscher, 2014; Kadan, 2021; Yılmaz, 2021; Zipke, 2017).

Araştırmacı tarafından verilen eğitimin geçici koruma altındaki Suriyeli çocukların dil gelişimleri üzerinde etkili olduğunu söylemek mümkündür. Araştırma sonucunda elde edilen bulgulara göre, dil gelişimini destekleyici eğitim programının çocukların dil gelişimlerini ve kelime hazinelerinin gelişmesini olumlu yönde etkilediği, bunun yanı sıra çocukların dil gelişim düzeylerinde farklılığa neden olduğu sonucu ortaya çıkmıştır. İBDO yönteminin çocukların yabancı dili öğrenmelerinde kolaylaştırıcı etkisi olduğu, kelime öğrenme durumlarını kolaylaştırdığı ve çocukların Türkçeyi öğrenme durumlarını olumlu yönde etkilediği söylenebilir. Coral, Lleixa ve Ventura'nın (2018) yaptıkları çalışmada İBDÖ yönteminin uygulandığı okullara giden öğrencilerin yabancı dil testlerinden daha yüksek puanlar aldıkları görülmüştür. Somers'ın (2017)

yaptığı çalışmada İBDÖ yönteminin göçmenlerin yerel halkın dilini öğrenmesi üzerindeki etkisinin olumlu yönde olduğu ortaya çıkmıştır. Nebioğlu'nun (2015) yaptığı çalışmada da öğrencilerin uygulanan testlerden yüksek puanlar aldıkları ve İBDÖ yönteminin uygulanmasından memnun kaldıklarını belirttikleri ortaya çıkmıştır. Yapılan bu çalışmalardan da yola çıkarak İBDÖ yöntemi ile ilgili; İBDÖ yöntemine dayalı olarak hazırlanan eğitim programının dil becerilerine yönelik olması, kelime öğrenme becerilerini içermesi çalışma grubunda yer alan çocuklar üzerinde anlamlı bir fark yaratmış olabileceği söylenebilir. Ayrıca uygulanan programda Suriyeli çocukların dil gelişimlerine yönelik olarak kelime-anlam çalışmaları, çocukların kendi cümlelerini kurma çalışmaları gibi çocukların sözel ifadelerini ve kelime kapasitelerini geliştiren etkinliklerin yer almasının bu farklılığa neden olduğu söylenebilir.

Bu çalışmadaki gibi yapılan ikinci dili destekleyici diğer eğitim programlarının incelendiği deneysel çalışmaların (Achkasova, 2013; Buschmann ve Sachse, 2018; Crevecoeur, 2008; Gül, 2007; Kadioğlu, Kanger ve Şimşek, 2018; Paradis ve Jia, 2016) da çocukların dil gelişimleri üzerinde etkisinin olduğu görülmektedir. Bu çalışmalar sonucunda elde edilen bulgular, çalışma grubundaki çocukların dil becerilerinin verilen eğitimler sonucunda olumlu yönde değişimler göstermesi, bu çalışmadan elde edilen bulguları destekler niteliktedir. Yapılan çalışmadaki sonuçlar verilen eğitimin etkililiğinin yüksek olduğunu göstermektedir.

Çalışma grubundaki çocuklar ile yapılan kalıcılık testi sonucunda kalıcılık testi lehine 0,44 puanlık bir fark ortaya çıkmıştır. Elde edilen bu bulgu, uygulanan eğitimin Suriyeli çocukların dil gelişimleri üzerinde etkisinin devam ettiğini göstermektedir. Dolayısı ile kalıcı bir eğitimin olduğundan söz etmek mümkündür.

Çalışma grubundaki çocuklar ile kontrol grubundaki çocukların iki yaş grubu son test hedef kelimelerine verdikleri cevapların farklarına bakıldığında çok büyük farklılıklar görülmemektedir. İki yaş grubu kelimelerin çocukların takvim yaşlarının altında olması sebebiyle aradaki farkların çalışma grubu lehine %20'nin altında olması istatistikî açıdan normal görülmektedir. Farkın az olmasının sebebi olarak kelimelerin iki yaş düzeyinde olması ve günlük hayatta da sıklıkla karşılaşılabilecek kelimeler olması gösterilebilir. Çalışma ve kontrol grubundaki çocukların üç, dört, beş, altı ve yedi yaş grubu son test hedef kelimelere verdikleri cevapların oranları arasındaki farka bakıldığında bütün kelimelerde çalışma grubu lehine %50'nin üzerinde bir fark görülmektedir. Eğitim programlarında ele alınan kelimelerde çalışma grubunun kontrol grubuna göre daha yüksek sonuçlar aldıkları belirlenmiştir. Gül'ün (2007) yaptığı çalışmada iki dilli çocukların Türkçeyi öğrenmelerine yönelik olarak uygulanan eğitim programının çocukların dil gelişimleri üzerinde etkili olduğu belirlenmiştir. Ayrıca Li'nin (2016) yaptığı çalışma sonucunda iki dilli eğitim programlarının uygulandığı okullarda öğrencilerin daha yüksek başarı oranına sahip olduğu belirlenmiştir. Paradis ve Jia'nın (2016) yaptıkları çalışmada iki dilli çocukların uzun süreli dil gelişimlerinin tek dilli çocuklara göre daha yüksek olduğu ve kelime dağarcıklarının daha fazla olduğu be-

lirlenmiştir. Çınar'ın (2018) yaptığı çalışmada İçerikle Bütünleşik Dil Öğretimi yönteminin öğrencilerin motivasyonlarını arttırdığı, dil bilgisi becerilerini geliştirdiği ve kelime hazinesini arttırdığı belirlenmiştir.

Sekiz yaş grubu son test hedef kelimelerine bakıldığında, kelimelerin sekiz yaş grubuna ait olması ve testin ilerleyen bölümlerindeki zorluk katsayısı yüksek kelimeler olması sebebiyle çocukların büyük çoğunluğunun bu kelimelere kadar ulaşamadıkları görülmektedir. Sekiz yaş grubu kelimelerinin çocukların takvim yaşlarında üzerinde olan kelimeler olması sebebiyle çocukların bu kelimelere kadar ulaşamaması normal görülmektedir.

Dokuz yaş grubu son test hedef kelimelere gelindiğinde ise, kelimelerin dokuz yaş grubuna ait olması çocuklar için zorlayıcı olduğu ve çocukların büyük çoğunluğunun testin bu bölümüne kadar ulaşamadıkları görülmüştür.

Araştırma sonucunda elde edilen bulgulara göre, dil gelişimini destekleyici eğitim programının çocukların dil gelişimlerini ve kelime hazinelerinin gelişmesini olumlu yönde etkilediği, bunun yanı sıra çocukların dil gelişim düzeylerinde farklılığa neden olduğu sonucu ortaya çıkmıştır. Nam'ın (2010) yaptığı çalışmada kelime öğrenimine yönelik olarak hazırlanan etkinliklerin öğrenenlerin kelime hazinelerini geliştirdiği belirlenmiştir. Hazırlanan eğitim programı içerisinde sıklıkla kelime tekrarlarına, şarkılara, şiirlere, tekerlemelere, drama ve oyun etkinliklerine yer verilmesi çocukların kelime öğrenme durumlarını etkilediği bu sebeple çalışma grubundaki çocukların hedef kelimeleri öğrendikleri ve bu öğrenmelerin kalıcı olduğu görülmüştür. Amalia (2013) tekrarların ve şarkıların yabancı dil öğrenimde yeni kelimeler öğrenilmesinde ve öğrenilen kelimelerin kalıcı olmasında etkili olduğunu belirtmektedir. Özbey'in (2010) yaptığı çalışmada da çocukların dil becerilerinin gelişmesinde müziğin yani şarkıların etkili olduğu görülmüştür. İBDÖ yönteminin çocukların yabancı dili öğrenmelerinde kolaylaştırıcı etkisi olduğu, kelime öğrenme ve kavramsallaştırma durumlarını kolaylaştırdığı görülmektedir. Öztürk'ün (2016) yaptığı çalışmada bilim temasına yönelik verilen eğitimin çocukların kavramsallaştırma becerilerini olumlu yönde etkilediği belirlenmiştir. Bu çalışmadan da yola çıkılarak temaların çocukların kavramsallaştırma becerileri üzerinde etkili olduğu söylenebilir.

Darn'a (2006) göre, İBDÖ yönteminin öğrenilen yeni bilgiler arasında bağ kurulmasında, öğrenenlerin öğrenme sürecinde aktif olunmasında ve öğrenmeye motive olmasında etkisi olduğu düşünülmektedir. Ünlü ve Aydın'ın (2011) yaptıkları çalışmada farklı öğretim yöntemlerinin geleneksel öğretim yöntemlerine göre öğrenenlerin akademik başarılarında etkili olduğu ve öğrenilen bilgilerin daha kalıcı olduğu ortaya çıkmıştır. Okul öncesinde çocukların doğasına uygun olan yöntem çeşitliliğinin kullanılması Millî Eğitim Bakanlığı okul öncesi eğitim programı ile de bütünleşmektedir. MEB Okul Öncesi Eğitim Programına (Millî Eğitim Bakanlığı, 2013) göre çocukların öğrenmelerinin farklı yöntem ve tekniklerle desteklenmesi gerekmektedir.

Yapılan bu çalışmalar ve elde edilen bulgular sonucunda programda verilen eğitimin uygulamalı ve dil becerilerine yönelik olduğu için çalışma grubunda anlamlı bir farklılık yaratmış olabileceği söylenebilir. Uygulanan programda Suriyeli çocukların dil gelişimlerine yönelik olarak kelime-anlam çalışmaları, çocukların kendi cümlelerini kurma çalışmaları gibi çocukların sözel ifadelerini ve kelime kapasitelerini geliştiren etkinliklerin bu farklılığa neden olduğu söylenebilir. Programın kelime odaklı tema içerikli bir yöntemle hazırlanmış olması çocukların kelime öğrenme becerilerini geliştirmesini sağlamış olabilir.

Sonuçlar göz önünde bulundurulduğunda İBDÖ Yöntemine Dayalı Olarak Hazırlanan Dil Eğitim Programının Suriyeli çocukların dil gelişimleri üzerinde anlamlı bir etki yarattığı söylenebilir. Diğer bir deyişle, programın uygulanması sonucunda, çalışma grubunda yer alan çocukların dil gelişimleri, bu programdan yararlanmayan kontrol grubundaki çocuklara göre anlamlı bir şekilde artmıştır. Çocukların son test ve kalıcılık testi puanları arasındaki artış dil eğitim programının etkisinin sürdüğünü göstermektedir. Araştırma sonucunda elde edilen bulgular, İBDÖ Yöntemine Dayalı Olarak Hazırlanan Dil Eğitim Programının çalışma grubunda yer alan Suriyeli çocukların dil gelişimlerini anlamlı bir şekilde etkilediğini ve araştırmanın amacına ulaştığını göstermektedir.

Araştırma sonucunda elde edilen bulgular doğrultusunda önerilerde bulunmak mümkündür:

- Yapılan bu araştırmanın sonuçlarına bakıldığında İBDÖ yöntemine dayalı olarak verilen dil eğitiminin geçici koruma altındaki Suriyeli çocukların dil gelişimleri üzerinde etkisi olduğu sonucunun yapılacak diğer araştırmalar için yönlendirici olması ve yeni boyutlar kazandırılarak yeniden uygulanması önerilebilir.
- İBDÖ yöntemine dayalı olarak hazırlanan dil eğitim programının geçici koruma altındaki Suriyeli çocukların bulunduğu sınıflarda uygulanması ve yaygınlaştırılması sağlanabilir.
- İBDÖ yöntemine dayalı olarak verilen eğitimin Türkçeyi ikinci dilleri olarak öğrenen çocukların kelime öğrenme becerilerinde etkisi olduğu görülmüştür. Türkçeyi ikinci dilleri olarak öğrenen çocuk/lar için öğretmenlerin İBDÖ yöntemini kullanarak etkinlikler hazırlamaları ve İBDÖ yöntemini müfredatlarına entegre etmeleri onların dil gelişimlerini destekleyebilir.

Kaynakça

- Achkasova, N. (2013). The best ways of teaching English to children: Using children's operas in teaching to 5- to 6- year-old children. *US-China Education Review*, 3(6), 385-390.
- Aldım, Ü. F., ve Arıbaş, S. (2021). The contribution of CLIL approach to teaching English as a foreign language; example of Finland, Poland and Turkey. *Journal of History School (JOHS)*, 14(5), 438-464.
- Amalia, S. D. (2013). *Teachers's techniques in teaching vocabulary for young learners in SD Al-Azhar Salatiga* [Doctoral Dissertation]. Satya Wacana Christian University, Faculty of Language and Literature, Salatiga.
- Bayhan, P., Artan, İ. (2005). Çocuk gelişimi ve eğitimi. Morpa Kültür Yayıncılık.
- Boylu, E., Çal, P. (2018). Suriyeli mültecilerin Türkçe kursuna başlamadan önceki söz varlığı durumları. *Ana Dili Eğitimi Dergisi*, 6(1), 68-94.
- Buschmann, A., ve Sachse, S. (2018). Heidelberg interaction training for language promotion in early childhood settings (HIT). *European Journal of Education*, 53(1), 66-78. <https://doi.org/10.1111/ejed.12263>
- Büyüköztürk, Ş. (2014). *Veri analizi el kitabı: İstatistik, araştırma deseni SPSS uygulamaları ve yorum*. Pegem Akademi.
- Büyüköztürk, Ş., Kılıç Çakmak, E., Akgün, Ö.E., Karadeniz, Ş. ve Demirel, F. (2008). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. Pegem Akademi Yayıncılık.
- Cañado, M. L. P. (2018). The effects of CLIL on L1 and content learning: Updated empirical evidence from monolingual contexts. *Learning and Instruction*, 57, 18- 33. <https://doi.org/10.1016/j.learninstruc.2017.12.002>
- Coral, J., Lleixà, T. ve Ventura, C. (2018) Foreign language competence and content and language integrated learning in multilingual schools in Catalonia: An ex post facto study analysing the results of state key competences testing. *International Journal of Bilingual Education and Bilingualism*, 21(2), 139-150. <https://doi.org/10.1080/13670050.2016.1143445>
- Coyle, D., Holmes, B ve King, L. (2009). *Towards an integrated curriculum-CLIL national statement and guidelines*. https://www.languagescompany.com/wp-content/uploads/clil_national_statement_and_guidelines.pdf
- Crevecoeur, Y. C. (2008). *Investigating the effects of a kindergarten vocabulary intervention on the word learning of English-language learners* [Doctoral Dissertation]. University of Connecticut, Storrs.
- Crosser, S. (2004). *Enhancing the language development of young children*. http://www.earlychildhoodnews.com/earlychildhood/article_home.aspx?ArticleID=119
- Çınar, S. (2018). *Implementation of content and language learning (CLIL) and its effects on student motivation* [Yüksek lisans tezi]. Bahçeşehir Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Darn, S. (2006). Content and Language Integrated Learning (CLIL): A European overview. *Online Submission*. https://www.researchgate.net/publication/234652746_Content_and_Language_Integrated_Learning_CLIL_A_European_Overview

CLIL Yöntemine Dayalı Türkçe Eğitiminin Geçici Koruma Altındaki 3-5 Yaş Grubu Suriyeli...

- Deniz, M. E. (2017). *Erken çocukluk döneminde gelişim*. Pegem Yayıncılık.
- Eğitim Reformu Girişimi (2017). *Bir arada yaşamı ve geleceği kapsayıcı eğitimle inşa etmek*. <https://indd.adobe.com/view/6066c857-843a-4d49-b7e9-77f635a950cf>
- Ergül, E. (2012). İkinci dil edinme ve kullanma. Yargı Yayıncılık.
- Extra, G., Yağmur, K. (2013). *Dil zenginini Avrupa. Avrupa'da çok dilli politika ve uygulama eğilimleri*. Cambridge Üniversitesi Yayınevi.
- Gül, Y. Z. (2007). *Birinci ve ikinci dili Türkçe olan iki dilli çocukların Türkçeyi kazanımlarına dil merkezli okul öncesi eğitim programının etkisi* [Doktora tezi]. Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Guo, Y., Tompkins, V., Justice, L. and Petscher, Y. (2014). Classroom age composition and vocabulary development among at-risk preschoolers. *Early Education and Development*, 25(1), 1094-1034. <http://dx.doi.org/10.1080/10409289.2014.893759>
- Günşen, G. (2020). Pedagojik içerik bilgisine dayalı sorgulayıcı-araştırma temelli fen eğitim programının okul öncesi öğretmenleri ve 60-72 aylık çocuklar üzerindeki etkilerinin incelenmesi [Doktora tezi]. Marmara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Harrop, E. (2012). Content and language integrated learning (CLIL): Limitations and possibilities. *Online Submission*, 1(22). 57-70. <https://eric.ed.gov/?id=ED539731>
- Kadan, G. (2021). Medya okuryazarlık Aile eğitim programının 48- 60 aylık çocuklar ve annelerinin medya okuryazarlık düzeylerine etkisinin incelenmesi [Doktora tezi]. Ankara Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Kadıoğlu, A. H., Kanger, F., ve Şimşek, Z. (2018). Oyun temelli dil beceri programının Suriyeli öğrencilerin okuma yazma becerilerinin gelişimine etkisi. *Electronic Turkish Studies*, 13(2), 357-372. <http://doi.org/10.7827/TurkishStudies.13041>
- Kazak, B. S., Güven, A.G. (2010). *Türkçe ifade edici ve alıcı dil (TİFALDİ) testi*. DETAMAT.
- Kiremit, R. F., Akpınar, Ü., ve Akcan, A. T. (2018). Suriyeli öğrencilerin okula uyumları hakkında öğretmen görüşleri. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 26(6), 2139-2149.
- Li, M. (2016). The effectiveness of a bilingual education program at a Chinese university: A case study of social science majors. *International Journal of Bilingual Education and Bilingualism*, 21(1), 1-16. <https://doi.org/10.1080/13670050.2016.1231164>
- Millî Eğitim Bakanlığı (2013). *Okul öncesi eğitim programı*. Millî Eğitim Bakanlığı.
- Nam, J. (2010). Linking research and practice: Effective strategies for teaching vocabulary in the ESL classroom. *TESL Canada Journal*, 28(1), 127-135. <https://doi.org/10.18806/tesl.v28i1.1064>
- Nebioglugil, M. (2015). *A case study on the implementation of content and language integrated learning in teaching vocabulary to young learners* [Yüksek lisans tezi]. Çağ Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Mersin.
- Odman, T. (2008). Çocuk hakları bağlamında çocuk mülteciler. Çağ Üniversitesi.

- Oruç, Ş. (2016). Ana dili, ikinci dil, ikidillilik, yabancı dil. *The Journal of Academic Social Science Studies*, 3(45), 279-290. <http://dx.doi.org/10.9761/JASSS3411>
- Özbey, E. (2010). *Okul öncesi 6 yaş grubu çocuklarının öğrenme performanslarının artırılmasında müzik eğitiminin bilişsel süreçlerde etkisinin incelenmesi* [Yüksek lisans tezi]. Yıldız Teknik Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul
- Öztürk, M. (2016). *Sorgulama temelli bilim eğitimi programının 60-72 aylık çocukların bilimsel süreç becerileriyle dil ve kavram gelişimlerine etkisi* [Doktora tezi]. Hacettepe Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Paradis, J., Jia, R. (2016). Bilingual children's long term outcomes in English as a second language: Language environment factors shape individual differences in catching up with monolinguals. *Developmental Science*, 20(1), 1-15. <http://dx.doi.org/10.1111/desc.12433>.
- Ribot, K. M., Hoff, E. ve Burrigge, A. (2018). Language use contributes to expressive language growth: Evidence from bilingual children. *Child development*, 89(3), 929-940. <http://dx.doi.org/10.1111/cdev.12770>
- Somers, T. (2017). Content and Language Integrated Learning and the inclusion of immigrant minority language students: A research review. *International Review of Education*, 63(4), 495-520. <http://dx.doi.org/10.1007/s11159-017-9651-4>
- Temel, Z. F., Bekir, H. ve Yazıcı, Z. G. (2014). *Erken çocuklukta dil edinimi*. Vize Yayıncılık.
- Topbaş, S. S. (2006). *Dil ve kavram gelişimi*. Kök Yayıncılık.
- Tunagür, M., & Kardeş, M. N. Suriyeli öğrencilerin Türkçe öğrenme yaşantıları (amaçları ve süreçte yaşadıkları sorunlar) üzerine bir araştırma. *Kuram ve Uygulamada Sosyal Bilimler Dergisi*, 5(1), 120-136.
- Ünlü, M., Aydın, S. (2011). İşbirlikli öğrenme yönteminin 8. sınıf öğrencilerinin matematik dersi permütasyon ve olasılık konusunda akademik başarı ve kalıcılık düzeylerine etkisi. *Ahi Evran Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 12(3), 1-16.
- Yazıcı, Z., Temel, F.Z. (2011). İkidilli ve tek dilli çocuklarda dil gelişimi okuma olgunluğu ilişkisi. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 11(22), 145-158.
- Yılmaz, G. (2021). Etkileşime dayalı erken eğitim programının gelişimsel yetersizliğe sahip çocukların ifade edici dil becerileri üzerindeki etkisi [Yüksek lisans tezi]. Biruni Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, İstanbul.
- Yukiko, İ. (2018). CLIL in practice in Japanese elementary classrooms: An analysis of the effectiveness of a CLIL lesson in Japanese traditional crafts. *English Language Teaching*, 11(9), 59-67. <http://dx.doi.org/10.5539/elt.v11n9p59>
- Zipke, M. (2017). Preschoolers explore interactive storybook apps: The effect on word recognition and story comprehension. *Education and Information Technologies*, 22(4), 1695-1712. <https://link.springer.com/article/10.1007/s10639-016-9513-x>